Blogi

Blogi: Helmikuun vallankumous ja Suomen Pankki 100 vuotta sitten

Historia | 23.03.2017 | Juha Tarkka

KIRJOITTAJA

Juha Tarkka

Suomen itsenäistymiseen johtanut tapahtumasarja alkoi Venäjän helmikuun vallankumouksesta, jonka tuloksena tsaari Nikolai II luopui kruunusta 15.3.1917 ja valtaan nousi ruhtinas Lvovin johtama väliaikainen hallitus. Vallankumous johti heti suuriin poliittisiin muutoksiin myös Suomessa.

Suomen itsenäistymiseen johtanut tapahtumasarja alkoi Venäjän helmikuun vallankumouksesta, jonka tuloksena tsaari Nikolai II luopui kruunusta 15.3.1917 ja valtaan nousi ruhtinas Lvovin johtama väliaikainen hallitus. Vallankumous johti heti suuriin poliittisiin muutoksiin myös Suomessa. Kenraalikuvernööri Seyn ja senaatin talousosaston varapuheenjohtaja (Suomen pääministeri) Borovitinov vangittiin saman tien. Seuraavana päivänä, 17.3., Helsingissä oli kumouksellisten venäläisten matruusien ja sotilaiden mellakoita, joiden takia Suomen Pankki pidettiin poikkeuksellisesti suljettuna.

Venäläiset sotilaat juhlivat helmikuun vallankumousta Helsingin rautatieasemalla keväällä 1917.

Venäläiset sotilaat juhlivat helmikuun vallankumousta Helsingin rautatieasemalla keväällä 1917. Lipussa lukee ”Maata ja vapautta”. Kuva: Helsingin kaupunginmuseo.

Borovitinovin johtaman ”sapelisenaatin” tilalle Venäjän väliaikainen hallitus nimitti 26.3. Oskari Tokoin johtaman, kokonaan suomalaisista koostuvan senaatin ja kutsui koolle Suomen eduskunnan ensi kertaa kesällä 1916 toimitettujen vaalien jälkeen. Uudessa eduskunnassa oli sosialistinen enemmistö sosialidemokraattien saatua noissa vaaleissa 103 paikkaa.

Tokoin senaattia on pidetty Suomen ensimmäisenä parlamentaarisena hallituksena. Tokoin senaatin jäseniksi tuli kaksi Suomen Pankin vaiheisiin merkittävällä tavalla liittyvää miestä. Valtiovarainministeriksi tuli Väinö Tanner, joka myöhemmin toimi vuosikymmenten ajan Suomen Pankin pankkivaltuuston jäsenenä sekä puheenjohtajana vuodet 1933–1945. Maatalousministeriksi tuli Kyösti Kallio, josta tuli vuonna 1927 Suomen Pankin johtokunnan jäsen, ja tässä tehtävässä Kallio toimi kymmenen vuotta kunnes hänet valittiin tasavallan presidentiksi.

Tokoin senaatti pysyi koossa noin viisi kuukautta. Se joutui kamppailemaan hyvin vaikean elintarviketilanteen ja kiihtyvän inflaation kanssa, samalla kun se koetti järjestää Suomen suhdetta Venäjään uudelle pohjalle. Inflaation käsitettä ei tosin juuri tunnettu. Lehdistöön ja kielenkäyttöön oli sen sijaan ilmestynyt uusi termi, ”kallis aika”.

Yksi syy Suomen inflaatioon oli, että markka oli poliittista syistä ollut sidottuna Venäjän ruplaan, jonka arvo heikkeni voimakkaasti. Helmikuun vallankumouksen jälkeen Venäjän inflaatio kiihtyi edelleen ja ruplan arvo lähti jyrkkään laskuun. Kun poliittiset esteet valuuttakurssipolitiikalle samalla helpottivat, Suomen Pankki antoi nyt markan vahvistua suhteessa ruplaan niin, että heinäkuuhun mennessä ruplan kurssi oli enää 1,36 markkaa, kun se vielä vuoden alussa oli ollut 2,16 markkaa. Markan irtoaminen ruplasta ei pysäyttänyt Suomen inflaatiota mutta suojeli markkaa siltä romahdukselta, joka ruplan kohtaloksi myöhemmin tuli.

Venäjän hallitus tarvitsi jatkuvasti markkoja menoihinsa Suomessa, ja niitä se saattoi saada joko vaihtamalla ruplia markoiksi tai ottamalla markkamääräistä lainaa. Suomen Pankki piti lainoja parempana vaihtoehtona, koska se halusi rajoittaa ruplavarantonsa kasvua. Kevään 1917 kuluessa

Suomen Pankki järjesti Venäjän hallitukselle kaksi 100 miljoonan markan suuruista lainaa, joihin myös suomalaiset liikepankit lähtivät pieneltä osalta mukaan. Näistä jälkimmäinen laina myönnettiin toukokuun alussa tsaarinvallan jo kukistuttua.

Vallankumous ja ruplaan kohdistuvan luottamuksen heikkeneminen näkyivät kasvaneena ruplien vaihtona Suomen Pankin toimipaikoissa, erityisesti Pietarin konttorissa. Konttorien edustalle muodostui rahanvaihtajien jonoja, ja ruplien vaihtoa yksityishenkilöille rajoitettiin huhtikuussa 200 ruplaan henkeä kohti. Toukokuussa rajoituksia tiukennettiin edelleen.

Suomi-talo Pietarissa. Suomen Pankin konttori toimi tässä rakennuksessa vuosina 1904–1918

Suomi-talo Pietarissa. Suomen Pankin konttori toimi tässä rakennuksessa vuosina 1904–1918. Kuva: Lehtikuva.

Suomen Pankin Pietarin konttori toimi tuohon aikaan vuokratiloissa suomalaisen seurakunnan talossa Bolšaja konjušennaja -kadulla aivan kaupungin ydinkeskustassa. Samassa talossa toimii nykyisin Suomen Pietarin instituutti. Tilat olivat konttorin toimintaan nähden pienet, ja kesällä 1916 Suomen Pankki oli tehnyt sopimuksen komean, viisikerroksien kivitalon ostamisesta Nevski prospektin varrelta 2,2 miljoonalla ruplalla. Pietarin konttori ei kuitenkaan ilmeisesti koskaan ehtinyt muuttaa uusiin tiloihin ennen kuin sen toiminta vallankumoustapahtumien ja Suomen itsenäistymisen johdosta loppui vuoden 1918 alussa.

Suomen Pankki julkaisee tänä vuonna pankkivaltuuston pöytäkirjoja vuodelta 1917 verkossa reaaliaikaisesti sitä mukaa, kun kokouksista tulee kuluneeksi tasan sata vuotta. Pöytäkirjoista välittyy autenttinen kuva siitä, miten vallankumousvuosi vaikutti Suomen rahamarkkinoihin ja miten itsenäistymiseen johtaneet poliittiset tapahtumat näkyivät Suomen Pankissa.

Tutustu pankkivaltuusmiesten 100 vuoden takaisiin pöytäkirjoihin.

Voit seurata 100 vuotta vanhojen pankkivaltuuston pöytäkirjojen julkistamista Twitterissä seuraamalla siellä Suomen Pankkia, Juha Tarkkaa tai Vappu Ikosta.

Asiasanat

Suomen Pankki, Suomi, Suomi 100, Venäjä